

Könyvszemle

Nyugdíjrendszer Magyarországon – történeti aspektusból

Az idős emberek egyes csoportjairól történő állami gondoskodás, vagyis a nyugdíj jóval régebbi múltra nyúlik vissza, mint gondolnánk. Úgy tudjuk, hogy először IV. Henrik francia király (1553–1610) adományozott ilyen jellegű járandóságokat elaggott tisztviselőinek, sőt azok özvegyeinek is. Magyarországon – több mint százötven évvel később – Mária Terézia vezette be 1771-ben. Mint Franciaországban, ekkor még a Habsburg Birodalomban is csak az állami tisztviselőkre és özvegyeikre vonatkozott. A nyugdíj összegét a fizetés és a szolgálati idő függvényében állapították meg. Tíz-huszonöt év munkaviszony után a fizetés egyharmada járt, ennél magasabb szolgálati idő esetén a nyugdíj összege is emelkedett. Aki negyven évnél többet szolgált, annak élete végéig korábbi fizetésének a teljes összege járt.

A Mária Terézia halálát követő évtizedekben megsűrűsödtek a nyugdíjrendeletek. A kérdés átfogó törvényi szabályozására azonban csak az 1867-es kiegyezés után került sor. A 19. század utolsó harmadától az állami tisztviselők mellett nyugdíjban részesültek az állami alkalmazottak, például a bírák, ügyészek, tanárok, az állami hivatalok altisztjei és szolgálói, a katonatisztek, sőt az 1848–49-es honvédsereg még élő katonái is. Más ágazatok öregkori ellátásáról az állam ekkor még nem gondoskodott. Az egyes szakmák és önkormányzatok azonban szervezhettek saját nyugdíjinté-

zetet, illetve pénztárt. Ezek közül legismertebb és legsikeresebb a MÁV nyugdíjalapja volt, amely az 1870-es években jött létre, s amelynek a jövedelmei – tekintettel az alkalmazottak fiatal korára – gyorsan nőttek. A városok külön szabályrendeleteket alkottak tisztviselőik és a szolgaszemélyzet nyugdíjairól, amelyek ezért jelentősen különbözhetnek egymástól. Legátfogóbbnak a főváros 1909-es szabályrendelete tekinthető, amely szerint a 65. életév betöltése számított alapfeltételnek. Az állami alkalmazottak esetében ugyancsak ezt tekintették nyugdíjkorhatárnak, bár ettől el lehetett térni. A közalkalmazotti munkavállalók például 60 éves koruktól kezdeményezhették nyugdíjazásukat, de szándékegyezés esetén akár 70 éves korukig is dolgozhattak.

A következő nagy lépésre már a két világháború között, 1928-ban került sor. A Bethlen-kormány javaslatára a parlament ekkor olyan törvényt alkotott, amely az iparban és a kereskedelemben dolgozó összes munkavállalót bevonta a nyugdíjrendszerbe. Ez mintegy másfél millió embert, a városi munkásság túlnyomó többségét jelentette. A nyugdíjkorhatárt a törvény 65 évben szabta meg, a járulékot a munkáltató fizette. Korabeli számítások szerint 1930 körül harmincéves járulékfizetés esetén a magyarországi nyugdíjérték elérte, negyven év után pedig meg is haladta az osztrák szintet.

Az 1928-as törvény nagy hiányosságának számított, hogy a mezőgazdasági munkásokra nem vonatkozott. Őket csak 1938-ban vonták be a rendszerbe. A nyugdíjbiztosított

mezőgazdasági dolgozók száma 1940-re elérte az 556 ezret, azaz a cselédek és napszámosok számának közel egynegyedét.

A nyugdíjjogosultság rendszere az államszocializmus körülményei között vált általánossá és egységessé. A nyugdíjasok száma 1950-ben még csak félmillió körül mozgott, a leendő jogosultak száma pedig 4,4 milliót tett ki. Ez az összlakosság felének felelt meg. A mezőgazdaság 1958 és 1961 közötti kollektívizálása során, amikor a rendszert az új termelőszövetkezeti tagokra is kiterjesztették, a nyugdíjjogosultak aránya 85%-ra emelkedett. 1972-től bevonták a rendszerbe a magántulajdonos kisiparosokat, kiskereskedőket és egyéni gazdákat is. Ezt követően a kötelező társadalombiztosítás, beleértve az öregkori ellátást is, gyakorlatilag mindenkire kiterjedt. A kategóriánként különböző szabályokat az 1975-ös társadalombiztosítási törvény egységesítette. Ettől kezdve mindenkire azonos nyugdíjfeltételek voltak érvényesek. A nyugdíjkorhatárt a férfiak esetében hatvan, a nők esetében ötvenöt évben állapították meg. A nyugdíjasok száma ezt követően gyorsan nőtt; 1990-re meghaladta az aktív keresők felét, vagyis a 2,5 millió főt. A rendszerváltás után további aránymódosulások következtek be. Az ezredforduló éveiben 3,4 millió nyugdíjast tartottak nyilván, miközben az aktív keresők száma nem érte el a négymilliót.

Kozári Monika, aki az elmúlt években elsősorban a dualizmus korának politika- és közigazgatás-történetével foglalkozott (egyik utolsó, 2005-ben megjelent kötetének tárgya az 1867 és 1918 közötti időszak politikai rendszere volt), ennek a több mint két évszázados történetnek 1945-ig terjedő fejleményeit ismerteti új könyvében. A hét fejezetre osztott munkában elsősorban a magyarországi nyugdíjtörvények- és rendeletek elfogadásának

körülményeit és azok tartalmát vizsgálja. Az egyes rendelkezések társadalomtörténeti következményei, amelyekkel az utóbbi időben főleg Gyáni Gábor és Tomka Béla foglalkoztak, kívül esnek vizsgálódási körén.

A könyv forrásbázisa alkalmazkodik a választott tematikához. Ennek gerince a Törvénytár és a Rendeletek Tára, valamint a parlamenti naplók és a minisztertanácsi jegyzőkönyvek. Utóbbiakból a döntéshozatali folyamatát, előbbiekből magukat a döntéseket, illetve azok jogi kodifikációját lehetett rekonstruálni. Ezek mellett természetesen a korabeli szakirodalmat is feldolgozta a szerző, s alkalmanként egy-egy újságközleményből is merített.

A szorosan vett nyugdíjügy mellett érinti a szerző a társadalombiztosítás egészének fejlődését is, amely jóval rövidebb múltra tekinthet vissza. Bár önszegélyezés már a reformkorban is létezett, a társadalombiztosítás egyes ágaival, mindenképp a kötelező betegségügyi biztosítással csak az 1880-as évektől foglalkozott az állami politika. Akkortájt és még sokáig ez szinte kizárólag munkásvédelmet jelentett, vagyis csak az ipari és a kereskedelmi dolgozók biztosításában gondolkodtak. A szabadversenyes kapitalizmussal szembe forduló modern konzervatívizmus és a nálunk ugyancsak a 19. század utolsó harmadában megszerveződő szociáldemokrácia ezt egyaránt követelte. Ennek köszönhető az 1891. évi XIV. törvény az ipari munkásság betegség elleni, s az 1907. évi XIX. törvény az ipari munkásság baleset elleni biztosításáról. Ezek hatálya mintegy egymillió főre terjedt ki.

Öröndetes, hogy a szerző nem elégedett meg szorosan vett témájával, hanem igyekezett azt tágabb hazai perspektívába helyezni. Ugyancsak jó döntésnek tarthatjuk, hogy a nemzetközi háttér felvázolásával sem maradt

adós. A nyugdíjszabályozás, illetve általában a társadalombiztosítás helyzetének európai léptékű ismertetése nagy segítség a hazai fejlemények reális értékeléséhez. Ebből tudjuk meg, hogy az ipari munkások betegségbiztosításának 1891–92-es bevezetésével Németország és Ausztria után Magyarország harmadikként rendezte ezt a kérdést törvényileg. A juttatások ekkori és későbbi színvonala – ezt Tomka Béla kutatásai tárták fel – ugyancsak lépést tartott az átlagos európai mértékkel.

A kötethez több táblázat csatlakozik. Ezekből megtudhatjuk az állami költségvetés különböző típusú nyugdíjainak számának, valamint a nyugdíjakra fordított összegeknek az alakulását 1868-tól 1913-ig. Jó lett volna, ha a szerző az 1920 és 1944 közötti adatsorokat is összegyűjti és közzéteszi. Ezt azonban – nem tudni milyen okból – nem tette meg. Kár, hogy az egyébként nagyon alapos, logi-

kus vonalvezetésű és mindezek következtében jól használható műből ez hiányzik. Hasznos összeállítás a téma szempontjából releváns törvények jegyzéke, s persze a felhasznált szakirodalom jegyzéke is, melyek ugyancsak a *Függelékben* kaptak helyet.

Mindent egybevetve Kozári Monika könyve jó példázata a mindenkori szociálpolitika politika- és jogtörténeti szempontból történő vizsgálatában rejlő lehetőségeket. Ilyen átfogó vagy akár csak ehhez fogható szakmunka a magyarországi nyugdíjkérdésről, amely a történészek mellett minden bizonnyal a jogászok és a szociálpolitikusok érdeklődését is fel fogja kelteni, eddig nem született. (*Kozári Monika: A nyugdíjrendszer Magyarországon Mária Teréziától a második világháborúig. Budapest, Gondolat, 2012, 366 p.*)

Romsics Ignác
történész

Erdei – többször

Minden nagy gondolat mihelyt megjelenik, elnyomóan unalkodóvá válik, ezért azután a magával hozott előnyei hamarosan hátrányaivá válnak. Ezért minden berendezkedését csak úgy lehet védeni és értékelni, ha a kezdeteire emlékeznek és ehhez azt is tudják, hogy mindaz, ami a kezdetekben érvényes volt, az most is érvényes.

Történelmileg tekintve, ami nálunk jó, az mérsékelt fényű lesz, ami hiányosságunk, az megbocsátódik.

Az adott korszakon belül sosem olyan állapot, amelytől az adott korszak szemlélhető lenne.

Goethe: *Maximák és Reflexiók*

Azaz már Goethe is tudott az itt következő magyarázkodásokról. Az első annak elmondása, hogy egy informatikával foglalkozó ember miért reflektál olyan dolgokra, amelyek

elsősorban a történészek dolgai, de érinti a szociológusokat, az agrárszakembereket és esetleg a pszichológusokat is? A magyarázat félig-meddig a kortársé, aki a felgyorsult történelemben nagyjából egy generációval, tizenhat évvel fiatalabb, mint Erdei Ferenc, de immár több mint kétszer ennyi idővel és nem kevesebb történelmi fordulattal a túlélő, aki a történetek számos szereplőjével, ha felületesen is, de találkozott, azok számára jelen idejűek voltak, alakítói egyéni történelmének. Ebben a saját időben sokszor úgy élte meg a történeteket, mint a sokat idézett Fabrizio del Dongo a waterlooi csata forgatagában, lelkes bonapartistaként nem érzélve, hogy egy történelmi esemény színhelyén botorkált.

Így keressük a mában alig tegnapiakat, nemcsak magunknak, hanem gyermekeinknek és unokáinknak, hogy miként tudjuk elmagyarázni ezt a kort, megértetni benne

önmagunkat, és tanulságul is továbbadni azt, ami talán pillanatnyilag még le sem szűrhető.

Ez hajtotta és hajtja ma is kortársunk életművét, a hatalmas Huszár Tibor hatalmas vállalkozását, megragadva az utolsó élő beszélgetések lehetőségeit és az ezekkel is ellenőrizhető, megőrzött dokumentumok tanúságait.

Különös aspektusokat tár fel ez a huszári életmű, amelynek spektruma a szerző alaptervekenységéből táplálkozik, a szociológus kérdező, aki Bibót és a Magyarországot elhagyni kényszerült, elsősorban a népi mozgalomban jeles személyiségeket szólította meg. Ezek az interjúk, gyűjtések a születésük időszakában már egy nagy értékelési váltás jelzői lettek. Kiegészültek a hazai főszereplők körülírásával, a Kádár-életrajzzal és a Nyers-interjúkötettel, a nomenklátúra és a legaljasabb szint, a kínzókamrák világának egyedi megjelenítésével, az értelem és tisztesség elnyomása, a Sántha-ügy dokumentálásával. Majdnem zárótételként szerepelt a reflexió reflexiója, a saját életút visszaidézése is.

A műfaj egyedi és indokoltan eklektikus. Nem történelmi mű, bár fontos hozzájárulás a megfogható tényekhez, pszichológikus, amit sokan elmarasztaltak, de véleményem szerint a megjelenítés talán ebben legerősebb, hiszen az aktorok egyéni kialakulását elemzi, azt a kölcsönhatást, amit az egyén és a történelem gyakorol, és ami állandó tárgya kérdéseinknek, lehetőségeink mérlegelésének. Szociológikus, a másik nagy kölcsönhatás vizsgálatában, a történelem és szereplőinek választásában.

Így vált ez az életmű a maga erősségeiben és gyengéiben is megkerülhetlenné a közeltegnapról szóló vitáinkban, a magunk nézetvilágainak alakításában. Ez a dokumentáció a már negyed évezredes idézetekhez és a magam mentegetőzéseimhez, amelyek az érdeklődő és érdekelt kontárról szólhatnak.

Talán a legizgalmasabb most Huszárnak a közelmúltban megjelent – vagy három év-tized munkájával érelet –, Erdei Ferencről szóló könyve. Tudatosan politikai életrajz, vállalva azt a Karinthy által kifigurázott elemzést, ami a költőt, a hőst, az alkotó embert szerepei szerint szétoperálgatja. Persze, elkerülhetetlenek egyes személyes részletek, akár lábjegyzetek formájában, de a kevésbé beavatott számára nem mindig érthetően. A sok irodalmi hivatkozás, ezek között sűrűn a saját művekre, kutatásokra is, mutatja ennek a vállalásnak a problémáit, s a legerősebb érv amellet, hogy a félezer oldalas könyv különben a duplájára bővült volna.

Miért a legizgalmasabb? Mert Erdei élete a kor legnagyobb rejtélyét takarja. A múlt század harmincas éveinek egyik legbátrabb és talán legjobban előrelátó, értő politikusa és társadalomkutatója hogyan vált végig magas beosztású útitársra olyan körülmények között, amelyek természetét, cselekedeteit sokkal közelebről kellett megismernie, mint a külsőbb körökből a fokozatosan erre ébredőknek. Mik a rejtett rugói a tököli delegáció ijesztően vegyes sorsának? Hogyan alakultak Erdeinek és a népi mozgalom különböző ágainak viszonyai az 1956-ot követő hatéves megtorlási időszakban? Ezeket a kérdéseket feszegették többek közt az Erdei-könyv be-mutatójának szereplői is.

Kinek volt igaza? Erdei közvetlenül megélte a hozzá szintén elég közel álló Zöld Sándor tragédiájában a végső konklúzió visszafordíthatatlanságát, az ugyanabban a házban lakó család önkivégzését. Rajk Júlia túlélte a szörnyűséget, és fiúk a magyar építészlet egyik legmarkánsabb alkotója lett. Sok más történetünk is van a túlélők igazáról, így lehetett Erdei a kádári konszolidációban a magyar mezőgazdaság történelmi fénykorának alakí-

tója, egész pályája fő törekvésének megvalósítója.

A mostani könyv egyik igyekezete a válasz, de elkerülve a szubjektív ítéleteket, nehezen bizonyítható feltételezéseket. Szigorúan tartja magát azokhoz a hatalmas munkáival, hosszú időn keresztül gyűjtött dokumentumokhoz, amelyek ma rendelkezésre állnak. Köztük is különösen érdekesek Erdei 1956. november 2. és 1957. márciusa közötti vázlatos magánmegjegyzései. Huszár igen röviden és kritikusan közöl néhány vélhető tanúságot, így Kádár szerepéről Erdei kiszabadításában. Fontos dokumentuminterjúja Szabó Istvánal, a nádudvari bölcselel. Mindebből egy olyan kádári társadalmpolitikai stratégia alakul ki, amely ugyan a kommunisták közötti nézeteltérésekben csiszolódott, de elég egyértelműen az agrárpolitika és a mögötte álló erők megnyerése vagy semlegesítése szemben az urbánusok kisebb tömegekkel és kevésbé kritikus gazdasági feltételekkel induló, határozottabb írócsoportjával és követőikkel. Kortársi megjegyzésem, hogy ebben a régóta gyökerező és folyamatosan visszatérő társadalmi törésvonal kihasználását is látom.

Más is érthetőbbé válik a töredékekből: Erdei néha erősebben ingadozó lelki alkata és hajlama olyan kompromisszumokra, amelyek lelkiismerete szerint fő célját, a parasztság polgárosodását, modernizálódását segíthetik. Az elvi keménység és a cél érdekében kompromisszumkész, megalkuvó gyakorlatiasság volt a különbség Bibó és Erdei között egész pályájuk során; ez magyarázza, hogy Erdei képes volt együttműködni akkor is, amikor legközelebbi barátja valóban nyomorúságos viszonyok között, vagy épp börtönben élt. Erdei a maga korlátai között később igyekezett segítőkészen és magát meg nem tagadva valamennyire jóvátenni a jóvá nem tehető.

Kit igazol végül a történelem? Erdei egyedülállóan zseniális látását a huszadik század harmincas éveiben, huszonöt éves korában, egy hagyományokban indult nyugat európai tanulmányút során: ekkor fogalmazta meg, hogy a parasztság, amelyből nemcsak származott, de akikhez egész életében szervesen kötődött, átmeneti formáció a hűbéri társadalom különböző helyzetű földművelői és a fejlett ipari társadalom gépesített mezőgazdaságának szaktudást és öntudatot követelő munkássága között. Ennek útját látta és szorgalmazta a parasztság polgárosodásában egyre inkább eltávolodva a népi mozgalom romantikus nosztalgiáitól, fajhiteitől. A program, amiért érdemes volt egy életet úgy leélni, ahogy Erdei példázta, a huszadik század 70–80-as éveire megvalósulni látszott. Ami később történt a magyar mezőgazdaságban, az jelenleg a program törekvését és számos, már túlhaladottnak tűnt nézet hosszú lappangását és újraéledését mutatja. A valóság, amit Erdei igen korán és majdnem egyedülállóan felismert, jelen van a világpiacon és az európai fejlődésben, és ha súlyos árat fizet is ezért az ország, de kényszerítően tereli vissza és persze előre a mezőgazdaságot és azt a társadalmat, amely a hagyományos parasztság örököse. Az Erdei-konceptió így fog hatni ebben a megújulásban, ami legalább úgy él lappangva, mint az, ami ellentétével történt.

Mindezt meg kell értenünk, magunknak is át kell gondolnunk, és megőrizve továbbadnunk a következő nemzedéknek. A felsoroltak miatt is nehéz feladat, megértetni az utakat és tévutakat, a történelmi helyzetek kikerülhetetlen aktualitásait és a megfontoltan cselekvő, az adottságokban bölcsbben rostáló tudatalakításban.

Huszár Tibornak ez a könyve – beillesztve az életműbe – ennek a célnak a szolgálója.

Erősen ajánlott, párhuzamos olvasmány Huszár egyik legfontosabb segítőjének, Erdei volt munkatársának, Varga Gyula professzornak műve, amit Erdei születésének százéves fordulójára készített. Ebből kiegészül a kép Erdei személyiségéről. Nem véletlen és nem is az évforduló aktualitása szorgalmazza az érdeklődésünket, hanem a múltunk elengedhetetlen okosabb megértése és a jelen élő társadalmi és nem kevésbé gazdasági problematikája.

*Matematikai közgazdaságtan**

Minden tudományszakban megfigyelhetjük, hogy egy-egy összefoglaló munka megjelenése egy korszak egészét jellemezheti. Ilyen kötet volt az első világháború előtt Kautz Gyula, a két háború közt Heller Farkas, vagy a szocialista korszak bomlásának idején Kornai János munkája, *A hiány...* A rendszerváltozást követően megújult és egyben a világáramot jellemző módszertani igényességet megjelenítő írások sorában hasonlóképp definitív, korszakhatárt jelent Zalai Ernő munkája. Négy és fél évtized munkásságának összegzésével a szerző felmutat és le is zár egy szakaszt, amelyben a számszerűsíthető általános egyensúlyi elméletek, különösen azok statikus változata és nemzetgazdasági alkalmazása jelölték ki a fejlődés irányát – a matematikai, módszertanigényes irányzatban.

E kötetben tehát a szerző nem törekszik a korszerű matematikai eszközöket fölhasználó összes irányzat enciklopédikus bemutatására. Sokkal inkább egyfajta folytonosság figyelhető meg a korábbi – részint az oktatásban, részint a gazdaságpolitikai elemzésben

Ez a recenzió nem szakmai méltatás, kritikai ismertetése az adathűségnek, a szakmák által előírt recenziós menetrenddel a könyv szerkesztésének. Az olvasó, akiből remélhetőleg minél több értő és gondolkodó lesz. (Huszár Tibor: *Erdi Ferenc 1910–1971. Politikai életrajz*. Budapest: Corvina, 2012. 501 p.; Varga Gyula (szerk.): *Erdi Ferenc emlékezete*. Szeged: Bába, 2010, 384 p.)

Vámos Tibor
az MTA rendes tagja

alkalmazott – kötetekben foglaltak alaposabb kibontására és az ott tárgyalt ismeretanyag elmélyítésére.

A kiadó igényes kivitelben adta közre ezt a sem technikai, sem megértési szempontból nem könnyű, de annál tartalmasabb munkát. A két kötet főbb megállapításait már csak a verbális tudományok mércéjéhez képest is lenyűgöző terjedelem és a fejtegetések megértéséhez szükséges magasabb matematikai ismeretek okán sem ismertethetjük. A szerző Oskar Lange, Neumann János, Gérard Debreu, és kiemelt jelentőséggel Wassily Leontief és Pierro Sraffa munkásságához, vagyis a világáram nagy hatású, de a mai – Thomas Sargent, Robert Lucas és Robert Barro munkáihoz köthető – fő áramtól jól elkülönülő, markáns irányzatához kötődik. Zalai nyíltan vállalja Neumann János és főképp Bródy András szellemi örökségét. Előbbivel kapcsolatban az absztrakt, deduktív és modellszerű építkezés, utóbbival a gazdaságmatematikai modellek nemzetgazdasági alkalmazása, ha tetszik, a matematika eszközkénti kezelése köti össze. Ez meghatározó különbség a szakma jelentős többségével szemben, ahol az eszköztár nemcsak a tudományosság egyetlen kritériuma, hanem többnyire az elméletet is helyettesíti, jobb esetben azzal azonos.

* A 2012. november 21-én, az MTA székházában tartott könyvbemutató szövege alapján

Zalai Ernő munkásságában a többszektoros nemzetgazdasági modellek építése és alkalmazása egyfajta folytonosságot mutat, mégpedig már a 80-as évek elejétől a kétezres évek közepéig. Talán ezzel is függ össze a szerző távolságtartása a politikai és szellemi divatáramlatoktól, ami a szekértáborok alkotásában különösen jeles közgazdász szakmában évtizedek óta bizonyos besorolási nehézségeket is okoz. Hiszen ha – mint némelyeknél – a matematikai nyelvezet pusztán vagy főképp a marxista és később a gazdaságpolitikai „hablatytól” való elhatárolódás eszköze, akkor a fordulat után miért nem vállalta nyíltan mondanóját? És fordítva, ha lelke mélyén egy megrögzött és javíthatatlan népgazdasági tervezőről van szó, miért nem hagyott fel ezzel a „korszerűtlen” makroszemlélettel, miért nem állt be a zabolátlan piac mikroökonómiának álcázott apologétáinak sorába? Jól látható, hogy a szakmát másfél évszázada megosztó „módszertani vita” valódi lövészárkai egyáltalán nem a matematikát használók és elutasítók közt húzódnak, ahogy azt manapság is sokszor – de ettől még tévesen – hangoztatni szokták, néha még elsőrangú megszólalók is.

Véleményem szerint már ezért is teljesen értelmetlen azt a kérdést boncolgatni, hogy most Zalai akkor neoklasszikus, szocialista tervező vagy egy sajátos ökonómia, a determinisztikus és statikus elméletek és a reducibilis struktúrájú gazdaságok elemzési sajátosságainak modellezését végző elemző? Utóbbira különösen a – számos didaktikai szempont-ra is tekintettel lévő – második kötet alapján következtethetnénk.

A kétkötetes munka kimerítően taglalja a matematikai közgazdaságtan egy fontos, az alkalmazásokra különösen tekintettel lévő kérdéskörét. Csatlakozom a kötet más méltatóihoz a tekintetben, amennyiben a gazda-

ságpolitikai felhasználhatóságot kiemelten fontosnak tekintem. Hasonlóképpen fontos az, hogy a második kötetben kibontott, jelentős – és nehéz – lineáris és nemlineáris elemzési technikák bemutatása elmélettörténeti összefüggésbe ágyazódik. A második kötet a többszektoros modellek elméleti és módszertani alapjait, ezt követően az input-output modelleket és végül a nemzetgazdaság optimális forráselosztását megalapozó programozási és általános egyensúlyi modellek részletes bemutatását tartalmazza.

Milyen értékek hordozója ez a munka? Egyfelől kézenfekvő, hogy az elemzési módszertan magyar nyelven történő kifejtésében és megismertetésében pótolhatatlan szerepet játszik már ma és a belátható jövőben is. Ez a jól strukturált ismeretanyag mind a matematikai, mind a kvantitatív közgazdasági-elemző irányok MA és doktori szintű képzésében alkalmazható. A kifejtés deduktív jellege – a fejezetek egymásra épülése – okán inkább egységként, semmint fejezetekre szabdalva. Másfelől a makroelmélet művelői számára ad egy jelentős módszertani és elméleti áttekintést. És természetesen kézikönyvként használhatják mindazok, akik akár az egyes részletek, akár a főntebb vázolt irányzat fontosabb eredményei iránt érdeklődhetnek. Nem kétkelhetünk abban, hogy e kötetnek helye van minden igényes tudományos és kutatóintézeti könyvtárban, és hogy a polcon élettartama nem hónapokban, hanem legalább egy évtizedben lesz mérhető – hisz nemcsak terjedelme okán megkerülhetetlen életmű foglalatja ez már megjelenése pillanatában is. (*Zalai Ernő: Matematikai közgazdaságtan. I–II. Budapest: Akadémiai, 2012, 640 és 742. p., név- és tárgymutatóval*)

Csaba László
az MTA levelező tagja

CONTENTS

Study

Mária Kun: 50 th Year Anniversary of the Schmidt Telescope at Piskéstető	130
József Vinkó: Mysterious Stellar Explosions	139
József Farkas – Judit Beczner – Mrs Szeitz Mária Szabó – Melinda Kovács – János Varga – László Varga: Potential Impact of Climate Change in the Carpathian Basin on Our Food Safety.....	147
Csaba Torda: Some Details on the IMF Accession of Hungary. The Beginnings and the Foreign News in 1982	159
Ferenc Orosz – Beáta Vértesy: A Scientific Hungaricum: The Fluctuation Fit.....	170
József Berács – Boglárka Zsótér: Comparison of Doctoral Schools Based on Scientific Performance of Their Founding Members	176
Péter Biró – Péter Csóka – László Kóczy Á. – Anna Ráhel Radványi – Balázs Sziklai: 2012 Nobel Memorial Prize in Economic Sciences: Alvin E. Roth and Lloyd S. Shapley	190
András Hágén: The Milanković–Bacsák Cyclicality and Geology	200
Károly Reményi: Effects of Fossil Fuels Usage for Energetics on Atmospheric Composition	206

Interview

Dénes Gábor Award, 2012 (<i>László Egyed's interview with József Gyulai</i>)	211
Recipients of the 2012 Dennis Gabor Award	215

Academy Affairs

Communication of the MTA's Doctoral Council	216
---	-----

Discussion

Zoltán Csernátóny: On Plagiarism with Different Views and Different Aims	218
--	-----

Obituary

Klára Ambrus (<i>Gyula Ambrus</i>)	220
Sándor Mahunka (<i>Tamás Pócs – Csaba Csuzdi – Jenő Kotschán</i>).....	221

The Scientists of the Future

Introduction (<i>Péter Csermely</i>)	223
On Talented People—with the Researchers' Eyes • Three Interviews.....	223

Outlook (*Júlia Gimes*) ..... 231 |

Book Review (*Júlia Sipos*) ..... 234 |